

cd

"Nauka średniowieczna i początki nauki nowożytnej", Tom I: "Nauka w średniowieczu w okresie V-XIII w.", A. C. Crombie, Warszawa 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/1, 153

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

A. C. Crombie, *Nauka średniowieczna i początki nauki nowożytnej*. Tom I: *Nauka w średniowieczu w okresie V—XIII w.* Instytut Wydawniczy „Pax”, Warszawa 1960, s. 320.

Wydane w 1959 r. dzieło *Medieval and Early Modern Science* stanowi skorygowaną wersję książki A. C. Crombiego *Augustine to Galileo: the History of Science A.D. 400—1650*, która uzyskała od 1952 r. już kilka wydań. Obecnie ukazał się w tłumaczeniu St. Lypacewicza tom I dzieła, obejmujący 4 rozdziały oryginału.

Autor, biolog z wykształcenia, wykładowca historii i filozofii nauki na uniwersytetach w Londynie i Oxfordzie, silnie akcentuje w swej pracy nieprzerwaną ciągłość i jedność nauki od czasów starożytnych do współczesnych, biorąc przy tym jako główny przedmiot badań epokę średniowieczną, tak stosunkowo mało znaną z punktu widzenia naukoznawczego. Interesująco opracowana jest zwłaszcza synteza myśli naukowej XIII w. oraz rozwój badań w zakresie techniki i nauk przyrodniczych w średniowieczu.

Książka ma dosyć bogaty materiał ilustracyjny i zestaw tabelaryczny. Tabela mająca zilustrować główne źródła nauki starożytnej w zachodnim chrześcijaństwie w okresie lat 500—1800 uwzględnia wczesne źródła greckie i łacińskie, źródła arabskie od r. 1000 i źródła greckie od r. 1100. Podana na końcu selekcyjna bibliografia przedmiotu sygnalizuje głównie najnowsze opracowania z zakresu historii nauki w językach angielskim i francuskim.

Praca niewątpliwie zasługuje na obszerniejsze zrecenzowanie.

cd

Ludwig Föppl. *Elementare Mechanik vom höheren Standpunkt*. R. Oldenbourg, München 1959, s. 174.

Pozycja ta zasługuje na uwagę zarówno ze względu na osobę autora, wybitnego uczonego w zakresie mechaniki technicznej, wywodzącego się ze znakomitej rodziny naukowców, jak i ze względu na swój charakter i przeznaczenie.

Mechanika z wyższego punktu widzenia — to mechanika widziana jako nauka mogąca dać odpowiedź na podstawowe pytania dotyczące istoty świata, jako nauka stanowiąca podstawy wielkich filozofii. Przy pisaniu książki autor postawił sobie za cel usumięcie choć w części szkód, jakie powoduje dzisiejsze specjalistyczne wykształcenie. Przez pokazanie charakteru praw mechaniki i konieczności ogólnego do nich podejścia autor chce skłonić czytelnika do rozszerzenia jego systemu patrzenia na świat i ułatwić mu to zadanie.

Książkę można traktować jednocześnie jako wykład historii mechaniki. Dzieli się ona na pięć części. Pierwsza omawia rozwój mechaniki do czasów Newtona a poszczególne jej rozdziały odpowiadają dokonaniom największych uczonych tego okresu. Część druga — to szerokie choć oczywiście niepełne, przedstawienie zasad i rozwoju mechaniki newtonowskiej. Część trzecia i czwarta omawiają kolejno rolę rachunku różniczkowego i całkowego w rozwoju mechaniki, przy czym autor dla ułatwienia lektury wprowadza krótki wykład rachunku wariacyjnego. Wreszcie część piąta — to teoria względności wprowadzona od krytyki poglądów Newtona na pojęcia czasu, przestrzeni i ruchu dokonanej przez Ernsta Macha.

Autor zresztą już na wstępie podkreśla wielki wpływ poglądów Macha na swą osobowość i wpływ ten jest zauważalny od pierwszych stron książki (jeśli już nie w tytule). Praca przeznaczona jest dla czytelnika znającego zasady zarówno mechaniki, jak i matematyki wyższej.

S. F.